

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ

ХАРКІВСЬКА НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ
МІСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Методичні вказівки
для самостійної роботи,
проведення практичних занять і виконання
розрахунково-графічного завдання
з дисципліни

«Введення у спеціальність»

*(для студентів заочної форми навчання
галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво»
напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»)*

Харків
ХНАМГ
2011

Методичні вказівки для самостійної роботи, проведення практичних занять і виконання розрахунково-графічного завдання з дисципліни «Введення у спеціальність» (для студентів заочної форми навчання галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства») / Харк. нац. акад. міськ. госп-ва; уклад.: Л. Г. Бойко. – Х.: ХНАМГ, 2011. – 32с.

Укладач: ст викл. Бойко Л. Г.

Рецензент: проф. д.е.н., А. Є. Ачкасов.

Рекомендовано кафедрою Економіки підприємств міського господарства, факультету після дипломної освіти та заочного навчання, протокол № 1 від 30.09.2010 р.

Зміст

	стор
Вступ.....	4
1. Мета та предмет вивчення дисципліни.....	5
Самостійна навчальна робота студента (форми самостійної роботи, обсяг у годинах).....	7
ЗМ 1.1. Економічні процеси та економічні відносини.....	8
ЗМ1.2. Сутність і основні принципи ринкової економіки.....	9
Тематика рефератів до розрахунково – графічного завдання.....	11
Рекомендована література.....	11
2. Методичні вказівки до підготовки до проведення практичних занять з курсу "Введення у спеціальність"	14
Практичне заняття №1.....	15
Практичне заняття №2	18
3. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічного завдання з курсу «Введення у спеціальність».....	21
4. Інформаційно-методичне забезпечення.....	32

Вступ

Сучасна вища економічна освіта є одним із важливих напрямків світової системи вищої освіти. Розвиток економіки як науки і практичної діяльності потребує широкого кола знань, що дуже часто презентують досить різні галузі науки. Це все вимагає від майбутнього економіста досить вільного володіння як математичними методами, так і підходами, що притаманні гуманітарним наукам. Крім того, глобалізація економіки потребує володіння іноземними мовами й загальнокультурного кругозору.

Розвиток економіки як науки і практичної діяльності потребує широкого кола знань, що дуже часто презентують досить різні галузі науки. Все це вимагає від майбутнього економіста достатньо вільного володіння математичними методами, кругозором в галузі гуманітарних наук, володіння іноземними мовами.

Створення загального уявлення про мікроекономічні особливості функціонування підприємств “взагалі”, з нашої точки зору, є сумнівним як методично, так і науково. Необхідно знати галузеві особливості, щоб у майбутньому мати можливість ефективно приймати управлінські рішення. Це фактично і є економічний спосіб мислення.

Вивченню базових понять, методів дослідження, структури і змісту вищої економічної освіти для студентів спеціальності “Економіка підприємства” із спеціалізацією в галузі міського господарства і присвячена дисципліна “Введення у спеціальність”.

До складу навчальної дисципліни входять лекційні та практичні заняття, самостійна робота студентів та виконання розрахунково-графічного завдання.

1. Мета, предмет та місце дисципліни

1.1. Мета та завдання вивчення дисципліни

1. Метою вивчення дисципліни є набуття майбутніми фахівцями глибоких економічних знань, формування у них нового економічного мислення, адекватного ринковим відносинам, формування навичок аналізувати реальні економічні процеси і приймати обґрунтовані рішення з приводу економічних проблем, пов'язаних з їх майбутньою практичною діяльністю. Основним завданням вивчення курсу „Введення у спеціальність” є пізнання міста як соціально-економічної системи, основ економіки як науки, структури і складу міського господарства, будівництва.

1.2. Предмет вивчення дисципліни

Предметом вивчення дисципліни є основоположні економічні категорії, економічні закони та принципи функціонування економічних систем, економічні відносини, господарчі механізми та дії людей, спрямовані на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів, особливості ринкових перетворень економіки України, сучасні процеси глобалізації економічного життя людства, особливостей формування тарифів на послуги комунальних підприємств, особливостей діяльності підприємств міського господарства.

Змістовими модулями, що презентують дану дисципліну, є:

1. Економіка, місто, міське господарство: загальні поняття, структура, взаємозв'язки.
2. Економічні особливості діяльності галузей міського господарства.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

ЗНАТИ:

- визначення міського господарства і його структуру;
- загальні економічні особливості функціонування міського господарства;
- визначення поняття "тариф".

ВМІТИ:

- з'ясувати в загальному вигляді еколого-економічну проблематику в діяльності підприємств міського господарства;
- складати реферати і доповіді з тематики сучасного стану підприємств міського господарства.

До переліку взаємопов'язаних дисциплін (за навчальним планом) віднесені:

Перелік дисциплін, на які безпосередньо спирається вивчення	Перелік дисциплін, вивчення яких безпосередньо спирається на дану дисципліну
-	Основи економічної теорії Макроекономіка Мікроекономіка Економіка підприємства

1.3. Самостійна навчальна робота студента
(форми самостійної роботи, обсяг у годинах)

Зміст	Кількість годин за спеціальностями, спеціалізаціями (шифр, аббревіатура) 6.030504
<i>ЗМ1. Економіка, місто, міське господарство, будівництво, загальні поняття, структура, взаємозв'язки</i>	31
1. Місто як соціально-економічна система.	9
2. Економіка як суспільна наука та економіка міста як специфічна економічна наука.	10
3. Поняття і склад міського господарства, будівництва.	12
<i>ЗМ2. Економічні особливості діяльності галузей міського господарства та будівельних підприємств</i>	18
1. Житлове господарство, комунальне господарство.	4
2. Місцеве самоврядування в Україні, його зв'язок з функціонуванням міського господарства.	4
3. Тариф як специфічна форма ціни на послуги підприємств міського господарства.	6
4. Особливості деяких підприємств міського господарства.	4
Виконання розрахунково-графічного завдання	15
РАЗОМ	64

1.4. Зміст дисципліни

Змістовий модуль 1. Економіка, місто, міське господарство: загальні поняття, структура, взаємозв'язки.

1. Місто як соціально-економічна система.

Поняття міста. Місто в історичному розвитку людства. Виникнення місцевого самоврядування й місто. Урбанізація. Типи міст. Розвиток міст в сучасних умовах в Україні.

2. Економіка як суспільна наука та економіка міста як специфічна економічна наука.

Місце економіки в системі наук. Економіка як практична й теоретична галузь діяльності. Міждисциплінарні зв'язки з історією, психологією, математикою й іншими науками. Економікс і політекономія. Обмеженість ресурсів і обмеженість потреб. Мікроекономіка і макроекономіка, рівні вивчення економіки. Основні економічні питання. Ефект й ефективність. Суспільний поділ праці. Вивчення економіки й історія економічної думки. Економіка міста в системі економічних наук. Сучасний стан економіки міста.

3. Поняття і склад міського господарства, будівництва

Визначення міського господарства. Основні функції міського господарства. Структура міського господарства. Житлово-комунальне господарство. Особливості міського господарства. Структура будівельної галузі.

Контрольні питання:

1. Дайте визначення поняття «Міське господарство»
2. Які галузі входять до складу міського господарства?
3. У чому виявляються особливості міського господарства.

4. У чому виявляється взаємозв'язок міського господарства з промисловістю?

5. У чому проявляється специфічність зв'язку виробництва та споживання у комунальному господарстві.

6. Дайте визначення понять «ринок» та «ринкове середовище».

7. Що таке приватизація?

Змістовий модуль 2. Економічні особливості діяльності галузей міського господарства

4. Житлове господарство і комунальне господарство.

Структура, функції та особливості діяльності житлового господарства. Основні підприємства, що входять до складу комунальних підприємств. Функції та особливості діяльності комунальних підприємств. Зв'язок екологічних і економічних питань в економіці комунальних підприємств.

5. Місцеве самоврядування в Україні, його зв'язок з функціонуванням міського господарства.

Місцеве самоврядування і міське господарство. Загальні відомості про місцеве самоврядування. Повноваження та система місцевого самоврядування. Матеріальна і фінансова основа місцевого самоврядування. Гарантії місцевого самоврядування.

6. Тариф як специфічна форма ціни на послуги підприємств міського господарства

Поняття тарифу. Види тарифів. Основні особливості ціноутворення на підприємствах міського господарства. Сучасний стан тарифів на комунальні послуги.

7. Особливості деяких підприємств комунального господарства

Особливості та значення підприємств зовнішнього благоустрою, санітарного очищення міст, міського електротранспорту, комунальної енергетики, шляхового господарства.

Контрольні запитання

1. Які завдання вирішує житлове господарство ?
2. Яким чином вирішуються питання організації обслуговування житлового фонду?
3. Поняття ціни. Якими є її функції?
4. Якими є методи державного регулювання цін і тарифів?
5. Якою є структура ціни?
6. Які є види цін?
7. Які органи займаються ціноутворенням?
8. У чому сутність житлової проблеми?

1.5. Тематика рефератів до розрахунково-графічного завдання

1. Міське господарство у структурі суспільного виробництва
2. Особливості виробничої діяльності підприємств міського господарства
3. Місто з точки зору економіки: економіка міста як наука.
4. Сутність та історичний розвиток місцевого самоврядування.
5. Характеристика підприємств санітарного очищення міст.
6. Характеристика підприємств житлового господарства.
7. Характеристика підприємств готельного господарства.
8. Характеристика підприємств водопостачання й водовідведення.
9. Характеристика підприємств побутового обслуговування.
10. Характеристика підприємств міського електричного транспорту.

**** Увага!** Варіант обирають згідно з *останньою цифрою* номера залікової книжки.

1.6. Рекомендовані джерела

Основні джерела:

1. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" від 21.05.1997
2. Закон України "Про житлово-комунальні послуги" від 24.06.2004
3. Закон України "Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2004-2010 роки" від 24.06.2004р.
4. Агаджанов Г.К. Економіка водопровідно-каналізаційних підприємств. – Х.: ХНАМГ, 2010.
5. Економіка міського господарства: Навч. посібник/ за ред. Т.П. Юр'євої. – Х.: ХДАМГ, 2008.

6. Економіка підприємства / за ред. С.Ф. Покропивного. - К.: КНЕУ, 2008.
7. Занадворов В.С., Ильина И.П. Теория экономики города: Учеб. пособие. - М.: Изд. дом ВШЭ, 1999 (www.ecsocman.edu.ru/db/msg/238699.html - електронна версія)
8. О'Салливан А. Экономика города. - М: "ИНФРА-М", 2006.
9. Шутенко Л.Н. Технологические основы формирования и оптимизации жизненного цикла городского жилого фонда (теория, практика, перспективы). - Харків: Майдан, 2006.

Додаткові джерела:

1. Августин Р. Світовий та вітчизняний досвід управління комунальною власністю міста // Наукові записки. - Тернопіль, 2008. - Вип.17. - С.57-60.
2. Августин Р. Теоретичні основи управління комунальною власністю міста // Наукові записки. - Тернопіль, 2006. - Вип.13, ч.2. - С.85-90.
3. Аникин А.В. Юность науки: Жизнь и идеи мыслителей-экономистов до Маркса / А.В. Аникин. 4-е изд. М.: Политиздат, 1985.
4. Економіка виробничого підприємства/ За ред. Й.М. Петровича. - К.: Знання, 2009
5. Косянчук І. ЖКГ: підходи до реформування: [Необхідність реформування житлово-комунальної сфери] // Соц. захист. - 2005. - № 8. - С. 21-23.
6. Ольшанський О. В. Механізм управління комунальною власністю територіальної громади міста // Теорія та практика державного управління. - Х., 2005. - Вип.1 (10). - С.65-69.
7. Самуельсон П. Економіка - М.: НПО "Алгон", 2004.

Інтернет-джерела:

1. <http://city.kharkov.ua/> - офіційний сервер Харківської міської ради, міського голови, виконавчого комітету.

2. <http://eup.ru/> - науково –освітний портал «Економіка і управління на підприємствах».
3. <http://minbud.gov.ua/kg> - матеріали щодо ЖКХ на сайті Мінбуду України.
4. <http://economics.wideworld.ru/> - сайт для студентів, що вивчають економіку.

2. Методичні вказівки з підготовки до проведення практичних занять з курсу "Введення у спеціальність"

Розвиток економіки як науки вимагає від майбутнього економіста достатньо вільного володіння математичними методами, кругозором в галузі гуманітарних наук, знання іноземних мов. Конкуренція на ринку праці стимулює студентів і молодих спеціалістів вивчати особливості діяльності економіста, підвищувати свою кваліфікацію.

Для ефективної роботи в будь-якій галузі необхідно звертати увагу на галузеві особливості. Це допомагає сформуванню стратегічного образу мислення, дає змогу ефективно приймати управлінські рішення.

Вивченню базових понять, елементарних методів дослідження, структури й змісту міського господарства для студентів спеціальності "Економіка підприємства" із спеціалізацією в галузі міського господарства і присвячена дисципліна "Введення у спеціальність". Практичні завдання допоможуть студентам готуватися до практичних занять та засвоїти базовий інструментарій, необхідний для майбутнього економіста.

Практичне заняття №1

Вивчення нормативних актів з питань функціонування міського господарства

Мета заняття. Практичне заняття присвячене формуванню навичок роботи з нормативно-правовими актами, що мають відношення до функціонування підприємств міського господарства.

Ключові відомості. Підприємства міського господарства працюють на загальноприйнятих засідках, що характерні для більшості виробничих підприємств. Однак особливості цієї галузі народного господарства впливають на формування такого сегменту нормативно- правової бази, який має безпосереднє відношення тільки до підприємств міського господарства, зокрема, житлово-комунального господарства (далі ЖКГ).

До таких нормативно-правових актів можна віднести:

- Житловий кодекс Української РСР від 30.06.1983 № 5464-X;
- Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 № 1875-IV;
- Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009 - 2014 роки» від 24.06.2004 № 1869-IV;
- Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» від 10.01 2002 № 2918-III;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій й Типового договору про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій» від 20.05.2009 № 529.

Ці нормативно-правові акти регулюють як загальні, так і часткові аспекти функціонування аналізованих підприємств (галузей). Від ступеня виконання таких актів залежить як ефективність роботи галузі, так і, враховуючи

соціально-економічне значення міського господарства для розвитку держави, власне стан України в цілому.

Організація заняття

На даному занятті пропонується провести аналіз нормативно-правових актів за наступними пунктами:

- зв'язок нормативно-правового акту з галуззю у цілому чи з окремою підгалуззю;
- вплив на соціальні питання розвитку держави;
- перелік основних понять, що використовуються в нормативно-правовому акті;
- зв'язок з практичними аспектами діяльності підприємства;
- зв'язок з формами керування економікою на рівні держави;
- особисті думки з приводу переваг і недоліків вивчених нормативно-правових актів.

Нормативно-правові акти, які пропонуються для обговорення на практичному занятті:

- Житловий кодекс Української РСР;
- Закон України «Про житлово-комунальні послуги»;
- Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009 - 2014 роки»;
- Закон України «Про питну воду та питне водопостачання»;
- Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій й Типового договору про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій».

Після видачі завдання студенти приступають до роботи. На виконання завдання відводиться близько 45 хвилин. Залишок часу присвячується коротким (не більше 5 хвилин) доповідям-презентаціям з викладенням результатів аналізу нормативно-правових актів. За необхідністю студенти

фіксують у конспектах основні положення з нормативно-правового акту. За підсумками заняття викладач робить висновки, вказуючи на позитивні й негативні риси у доповідях - результатах аналізу.

Рекомендовані джерела

1. Бойко Л.Г. Конспект лекцій з дисципліни «Вступ до спеціальності» (для студентів 1 курсу спеціальності 6.050100 - "Економіка підприємства") . — Х.:ХНАМГ, 2011. - 87 с.

2. Житловий кодекс Української РСР від 30.06.1983 № 5464-Х. - Режим доступу до ресурсу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=5464-10>

3. Закон України «Про житлово-комунальні послуги» від 24.06.2004 №1875-IV. - Режим доступу до ресурсу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1875-15>

4. Закон України «Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009 - 2014 роки» від 24.06.2004 № 1869-IV. - Режим доступу до ресурсу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1869-15>

5. Закон України «Про питну воду та питне водопостачання» від 10.01.2002 № 2918-IV. - Режим доступу до ресурсу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2918-14>

6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку формування тарифів на послуги з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій й Типового договору про надання послуг з утримання будинків і споруд та прибудинкових територій» від 20.05.2009 №529. - Режим доступу до ресурсу:
<http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=529-2009-%EF>.

Практичне заняття №2

Визначення сучасного стану й перспектив розвитку галузей міського господарства

Мета заняття. У даному практичному занятті пропонується оцінити сучасний стан й перспективи розвитку галузей міського господарства за допомогою SWOT-аналізу.

Ключові відомості. Виявити стан і перспективи можливо за допомогою інструментарію таких розділів сучасної економічної науки, як стратегічний аналіз та стратегічне планування.

Як даний аналіз, так і згаданий розділ науки планування мають відношення до стратегії підприємства (галузі). Початково стратегія означала мистецтво підготовки й ведення війни та військових операцій.

У переносному сенсі стратегія означає мистецтво економічного, суспільного і політичного керівництва масами, яка має визначити головний напрям, спосіб дій, лінію поведінки людей.

Отже основним завданням стратегії є побудова головних цілей діяльності підприємства на основі знання про обмеження та преференції, які існують в сучасному стані роботи економічної одиниці. Частково такі обмеження та преференції можна виявити за допомогою методики SWOT-аналізу.

SWOT - аналіз. Сутність аналізу полягає в розділенні чинників і явищ на чотири категорії:

- *сильних* (англ. - *strengths*) і *слабких* (англ. - *weaknesses*) сторін проекту, діяльності підприємства, галузі;
- *можливостей* (англ. - *opportunities*), що відкриваються при реалізації проекту, діяльності підприємства, галузі, та *небезпек* (англ. - *threats*), пов'язаних з його здійсненням.

При цьому можливості й небезпеки відносять до чинників *зовнішнього* середовища, сильні й слабкі сторони - до чинників *внутрішнього* середовища аналізованої економічної одиниці.

Чинники *зовнішнього* середовища характеризуються тим, що прямий вплив на їх інтенсивність з боку аналізованого економічного суб'єкта не

можливий або суттєво утруднений. Зовнішнє середовище (або *середовище непрямого впливу*), діє не безпосередньо на кожну окрему організацію, а на всі одразу. Чинники зовнішнього середовища найчастіше класифікуються за такими групами:

- *економічні* — пов'язані з обігом грошей, товарів, інформації та енергії;
- *політичні* — впливають на політичні погляди й поділяють людей на окремі політичні групи і знаходять вираження в діяльності та прийнятті рішень місцевими органами влади й уряду;
- *соціально-демографічні* - впливають на рівень і тривалість життя людей, а також формують їхню ціннісну орієнтацію;
- *технологічні* — пов'язані з розвитком техніки, обладнання, інструментів, процесів обробки та виготовлення продуктів, матеріалів і технологій, а також ноу-хау;
- *конкуренція* — відбивають майбутні й поточні дії конкурентів, зміни в частках ринків, концентрації конкурентів;
- *географічні* — пов'язані з розміщенням, топографією місцевості, кліматом і натуральними ресурсами (зокрема, корисними копалинами).

Чинники *внутрішнього середовища* є тими чинниками, на величину яких вплив економічного суб'єкта принципово можливий. Серед груп показників, які можна використати для аналізу внутрішнього середовища підприємства чи організації можна виділити наступні: .

- *загальні* характеристики підприємства (наприклад, імідж підприємства, наявність чітко визначених цілей і стратегій, рівень самостійності підприємства, форма власності та ін.);
- *маркетинг* (зокрема можливості завоювання нових ринків, система ціноутворення, структура, кількість продукції, що виробляється, та інші показники);
- *виробництво* (наприклад, тривалість і особливості виробничого циклу, рівень розвитку окремих виробничих систем, можливості змін у технології та технічному оснащенні, рівень технології);

- *фінанси* (зокрема можливості пом'якшення реагування на інфляційні процеси, прибутковість, обсяги запасів);

- *науково-дослідні й проектно-конструкторські роботи* (НДПКР); *організація та управління* (мається на увазі насамперед підприємницька орієнтація та політика ведення бізнесу, організаційна структура підприємства, специфіка побудови апарату управління);

- *персонал* (наприклад, можливість залучення та ефективного використання висококваліфікованих кадрів, структура і рівень кваліфікації персоналу, компетентність керівників і підлеглих);

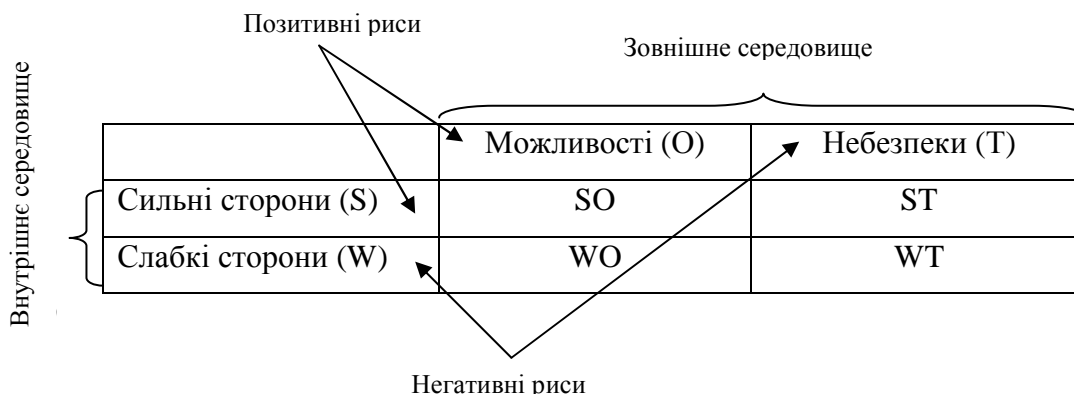
- *рівень організаційної культури, цінності й норми, що визнаються всіма* (в тому числі трудова дисципліна і мораль, а також «атмосфера», «клімат» у колективі, мотивація діяльності, системи матеріальної і нематеріальної винагороди, система комунікації).

Скорочення SWOT було вперше введене в 1963 р. в Гарварді на конференції з проблем бізнес - політики професором К. Ендрюсом.

Оскільки SWOT аналіз в загальному вигляді не містить економічних категорій, його можна застосовувати до будь-яких організацій, окремих людей і країн для побудови стратегій в найрізноманітніших областях діяльності.

Скорочення SWOT може бути представлено візуально у вигляді матриці, яка надана в табл. 1.

Таблиця 1 - Структура матриці SWOT - аналізу

Організація заняття

SWOT-аналіз галузей міського господарства пропонується здійснити за допомогою варіантів завдань, які наведені в табл. 2.

Таблиця 2 - Варіанти завдань до практичного заняття 2

<i>Номер варіанту</i>	<i>Галузь міського господарства</i>
1	Готельне господарство
2	Житлове господарство
3	Озеленення міст
4	Міський електротранспорт
5	Комунальна енергетика

На виконання завдання відводиться близько 45 хвилин. Залишок часу присвячується коротким (не більше 5 хвилин) доповідям-презентаціям з викладенням результатів SWOT-аналізу.

За підсумками заняття викладач робить висновки, вказуючи на позитивні й негативні риси у доповідях - результатах аналізу.

3. Методичні вказівки до виконання розрахунково-графічного завдання з курсу «Введення у спеціальність»

Загальні положення

Розрахунково-графічне завдання проводяться з метою закріплення студентами теоретичних знань і набуття практичних навичок з систематизації та аналізу економічної інформації.

Розрахунково-графічне завдання включає наступні розділи:

- титульний лист;
- зміст;
- введення;
- основна частина, що складається з виконання реферату;
- розрахункове - графічне завдання;
- висновок;
- список використаних джерел.

Оформлення розрахунково - графічного завдання

Розрахунково-графічне завдання оформлюється рукописним способом чи на ПК на одній стороні папера формату А4 (210*297) відповідно з правилами оформлення наукової, методичної та технічної документації (ДСТУ 3008-95: Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи).

Розрахунково - графічного завдання повинне бути зброшуроване. На останній сторінці студент ставить підпис і дату завершення роботи. Номер варіанта завдання відповідає двом останнім цифрам залікової книжки.

Вихідні дані з виконання розрахунково - графічного завдання

Для промислового підприємства, що випускає два види виробів, визначити припустимий і поліпшений варіанти виробництва і реалізації продукції. Намалювати схему формування і розподілу прибутку (для поліпшеного варіанта виробництва продукції).

Вихідні дані:

1. Річний фонд витрат праці основних робітників на підприємстві
- 3 млн. чол. годин. (Т);
2. Річний фонд роботи устаткування на підприємстві
- 7 млн. станко-годин.(F);
3. Заробітна плата за 1 людино-годину
- 0,7 грн./чол.-годин. (Z);
4. Середньорічна вартість основних виробничих фондів (ОВФ)
- 50 млн. грн. (Ф);
5. Середня норма амортизаційних відрахувань
- 4% (A^1);
6. Відрахування у фонд соціального страхування й інші фонди
- 36,8% (Π_0);
7. Накладні витрати (без обліку амортизації) по підприємству в цілому
- 700 тис. грн. (У);
8. Податок на прибуток - 19% (Π_n);
9. Штрафи і виплати відсотків за кредит - 300 тис. грн. ($\Pi + B_k$);
10. Ріст собівартості від невикористання 1 чол.-годин фонду оплати праці
- 0,5 грн./чол.-годин. (Z_n);
11. Дані з виробництва продукції наведено у таблиці 1.

Таблиця 1 - Вихідні показники з виробництва продукції

Показники	Од. виміру	Вироб 1	Вироб 2
Ціна (Ц)	грн/шт	400	300
Станкоємність (S)	станко. - год	130	•100 + X /2
Трудомісткість (t)	чол.- год	60	•100 - Y /2
Матеріальні витрати (m)	грн./шт	200	150

***Увага!** X и Y - це дві останні цифри № залікової книжки, які використовуються для визначення значень S і t.

Рішення задачі

Рішення задачі включає розробку наступних питань.

1. Визначення припустимого варіанта плану виробництва двох виробів - Vd_1 і Vd_2 .
2. Визначення виторгу від реалізації продукції для припустимого варіанта Pd .
3. Розрахунок витрат на виробництво і реалізацію продукції Zd .
4. Розрахунок загального прибутку підприємства $Пд$.
5. Визначення поліпшеного плану виробництва виробів Vy_1 і Vy_2 .
6. Визначення виторгу від реалізації для поліпшеного варіанта плану Py .
7. Розрахунок витрат на виробництво і реалізацію продукції (Zy) та загального прибутку (Py) для поліпшеного варіанта плану.
8. Визначення чистого прибутку $Пч$ і залишкового прибутку підприємства за умови прийняття (поліпшеного) варіанта плану.
9. Зробити розрахунок розподілу чистого прибутку підприємства.
10. Скласти схему розподілу прибутку.

1) Визначення припустимого варіанта плану виробництва двох виробів - Vd_1 і Vd_2

Визначення припустимого варіанта плану виробництва виробів являє собою варіаційну задачу, що має нескінченну безліч рішень. Вибір

припустимого варіанта здійснюється на основі зіставлення потенціалу підприємства і властивостей продукції. Потенціал підприємства в даному випадку характеризується обсягом трудових ресурсів (по категорії основних робітників) і ресурсом роботи устаткування. У вихідних даних це відповідало показникам: річний фонд витрат праці основних робітників T і річний фонд роботи устаткування F . Це основні обмеження виробничої потужності підприємства (тобто максимально можливого обсягу виробництва продукції). Властивості виробів у даній задачі відбивають їхню трудомісткість t (витрати праці основних робітників на виробництво одного виробу) і станкоємність S (час роботи устаткування по виробництву одного виробу). На основі цього припустимий варіант плану виробництва виробів визначається методом підбора та перевірки варіантів з обмеженням обсягу трудових ресурсів та обсягу роботи устаткування.

Ці обмеження мають вид:

$$\begin{aligned} V_1 T_1 + V_2 T_2 &\leq T && \text{- з трудових ресурсах;} \\ V_1 S_1 + V_2 S_2 &\leq F && \text{- з роботі устаткування.} \end{aligned}$$

Рішення питання здійснюється в такий спосіб:

$$t_1 = 60 \text{ чол.год}; \quad t_2 = 100 - Y/2 \text{ чол.год.}$$

$$S_1 = 130 \text{ стан.год}; \quad S_2 = 100 + X/2 \text{ стан.год.}$$

а) приймаємо, $Y_{n1} = 10000$ шт.

тоді

$$V_{д2}^T = \frac{3 \cdot 10^6 - 10000 \cdot 60}{100 - Y/2} \text{ шт.,}$$

б) перевірка за обмеженням роботи устаткування:

$$10000 \cdot 130 + V_{д2}^T \cdot (100 + X/2) \text{ станко-год.} > F = 7 \cdot 10^6 \text{ станко-год.}$$

Таким чином, ресурсу роботи устаткування не вистачає для виробництва запланованої кількості виробів.

в) розрахунок максимально можливого обсягу виробництва другого виробу з обмеженням роботи устаткування:

$$V_{д2}^F = (7 \cdot 10^6 - 10000 \cdot 130) / 150 = 38000 \text{ од.}$$

г) припустимий варіант плану обсягів виробництва:

$$V_{д1} = V_{п1} = 10000 \text{ од.}; \quad V_{д2} = V_{д2}^F = 38000 \text{ од.}$$

2. *Визначення виторгу від реалізації продукції для припустимого варіанта Pd.*

Визначення виторгу від реалізації продукції для припустимого варіанта плану здійснюється по формулі:

$$P_d = V_{д1} \cdot Ц_1 + V_{д2} \cdot Ц_2 = 10000 \cdot 400 + 38000 \cdot 300 = 15400000 \text{ грн.}$$

3. *Розрахунок витрат на виробництво і реалізацію продукції Zd.*

Розрахунок витрат на виробництво і реалізацію річного обсягу продукції виконуємо за формулою:

$$Z_d = M + O_T + B_o + A + Y,$$

де M - матеріальні витрати, грн;

O_T - оплата праці основних робітників, грн;

B_o - відрахування в бюджет від заробітної плати основних робітників;

A - амортизаційні відрахування для відшкодування вартості основних виробничих фондів (ОВФ), грн;

Y - накладні (управлінські) витрати, грн = 700 000 грн.

Складові витрат розраховуються за формулами:

$$M = m_1 \cdot V_{д1} + m_2 \cdot V_{д2} = 200 \cdot 10000 + 150 \cdot 38000 = 7700000 \text{ грн.}$$

Оплата праці основних робітників, грн.

$$O_T = (t_1 * V_{д1} + t_2 * V_{д2}) Z + O_{пр},$$

где $O_{пр}$ - оплата простоїв основних робітників, грн.;

$T_{п}$ - загальний час простоїв, год,

$$T_{п} = T - (t_1 * V_{д1} + t_2 * V_{д2}), \text{ год},$$

$$O_{пр} = T_{п} * Z_n, \text{ грн.}$$

Відрахування в бюджет від заробітної плати основних робітників;

$$B_0 = O_T \frac{П_0}{100}, \text{ грн.}$$

Амортизаційні відрахування для відшкодування вартості основних виробничих фондів (ОВФ), грн;

$$A = \Phi \frac{A^1}{100} = 50000000 * 4\% / 100 = 2000000 \text{ грн.},$$

Накладні (управлінські) витрати - 700 000 грн.

4. Розрахунок загального прибутку підприємства Пд.

Розрахунок загального прибутку підприємства для припустимого варіанта плану виробництва ведеться за формулою:

$$П_д = Р_д - З_д$$

де $Р_д$ - виторг від реалізації продукції

$З_д$ - витрати на виробництво

5. *Визначення поліпшеного плану виробництва виробів V_{y1} і V_{y2} .*

Визначення поліпшеного варіанта плану виробництва виробів здійснюється з метою підвищення розміру загального прибутку підприємства, як основного критерію його діяльності. Це можливо, якщо підвищити обсяг виробництва більш рентабельного (прибуткового) виробу і відповідно знизити випуск менш рентабельного виробу. Рентабельність виробу у загальному випадку розраховується згідно з його собівартістю і прибутку від реалізації виробу. Тому що у данному прикладі собівартість виробу не визначається, про рентабельність виробу можна судити з співвідношенням прямих (технологічних) витрат та ціни продукції.

До прямих витрат відносяться матеріальні витрати й заробітна плата основних робітників. Тоді умовну рентабельність 1-го виробу можна визначити за формулою:

$$p_i = 1 - \frac{m_i + t_i * Z}{C_i};$$

$$p_1 = ((200+60*0,7)/400) = 0,605$$

$$p_2 = 1 - ((150+(100 - Y/2)*0,7)/300)$$

6. *Визначення виторгу від реалізації для поліпшеного варіанта плану P_y .*

Для формування поліпшеного варіанта плану виробництва підвищується (на 20%-30%) обсяг виробництва виробу, який має більш високу рентабельність.

Крім того, загальний прибуток підприємства може бути підвищений шляхом збільшення обсягу виробництва виробів з меншою трудомісткістю чи станкоємністю (у залежності від того, обмеження яких ресурсів визначають обсяг виробництва).

У цілому це питання зважується шляхом перебору варіантів плану виробництва (з перевіркою за обмеженнями ресурсів) до вибору варіанта, що забезпечує більш високий розмір прибутку у порівнянні з 1-м припустимим варіантом.

7. *Розрахунок витрат на виробництво і реалізацію продукції (Зу) та загального прибутку (Пу) для поліпшеного варіанта плану*

На основі обсягів виробництва $V_{д1}$ і $V_{д2}$ розраховуються показники виторгу P_u , витрат Z_u та загального прибутку P_d (за аналогією з розрахунком цих показників для припустимого варіанта плану).

8. *Визначення чистого прибутку $P_{ч}$ та залишкового прибутку підприємства за умови прийняття (поліпшеного) варіанта плану.*

Розрахунок показників чистого прибутку $P_{ч}$ для поліпшеного варіанта плану проводиться за формулою:

$$P_{ч} = P_d - P_{п},$$

де $P_{п}$ - податок на прибуток.

$$P_{п} = P_d \times \frac{P_{п}}{100},$$

де $P_{п}$ - ставка податку на прибуток, % , ($P_{п} = 19\%$).

Визначення залишкового прибутку (що залишається у розпорядженні підприємства) $P_{уост}$ визначається за формулою:

$$P_{уост} = P_{у}^ч (Ш + B_k) = \text{_____} - 300000 \text{ грн.}$$

де Ш - величина нарахованих підприємству штрафів, пені й ін., грн.;

B_k - виплата відсотків за кредит, грн.

9. Зробити розрахунок розподілу чистого прибутку підприємства.

Розподіл залишкового прибутку проводиться за наступними напрямками:

- формування фонду розвитку виробництва (ФРП), який призначений для удосконалювання технології й організації виробництва, освоєння нової продукції і т.п.;
- формування фонду соціального розвитку (ФСР), який призначений для поліпшення умов праці і побуту працівників, пайової участі в будівництві житла, змісту дошкільних установ, будинків відпочинку, здравниць і інших подібних організацій, що належать підприємству;
- формування фонду матеріального заохочення (ФМП), який призначений для преміювання працівників управлінських, інженерних, економічних і інших служб, від яких у тому чи іншому ступені залежить ефективність роботи підприємства та відповідно розмір прибутку;
- формування фонду ризику (ФР), який призначений для страхування витрат від несприятливого розвитку подій у господарчої діяльності підприємства (скорочення ринків збуту, зміна політичного чи економічного зовнішнього середовища, труднощі з освоєнням та збутом нової продукції і т.п.);
- формування частини прибутку для виплат дивідендів (ВД) акціонерам підприємства (якщо воно акціонерне товариство).

Частка залишкового прибутку, що розподіляється в зазначені фонди:

у ФРП приблизно 60%;

у ФСР приблизно 15%;

у ФМП приблизно 10%;

у ФР приблизно 8%;

у ВД приблизно 7%;

10. Скласти графічну схему розподілу прибутку.

4. Інформаційно-методичне забезпечення

Бібліографічні описи, Інтернет адреси	ЗМ де застосовується
1. Рекомендовані основні навчальні джерела (підручники, навчальні посібники, інші видання)	
1. Юр'їва Т.П. Економіка підприємств міського господарства. Підручник. Х.: - ХНАМГ, 2006. – 564 с.	1.1,1.2
2. Бойчик І.М. Економіка підприємства: Навчальний посібник.- К.: Атіка, 2006, 525 с.	1.1,1.2
3. Агаджанов Г.К. Економіка водопровідно-каналізаційних підприємств. — Харків, 2010.- 303 с.	1.1,1.2
4. Гаєвська Л.М. Економіка та організація діяльності фірми: Навчальний посібник. — К. Ірпінь: АДПС України, 2008, 376 с.	1.1,1.2
5. Економіка підприємства: Підручник - у 2 т./ За ред. С.Ф. Покропивного - К. Наукова думка, 2009. – 487 с.	1.1,1.2
2. Додаткові джерела (довідники, нормативні видання, сайти, Інтернет тощо)	
1. Конституція (Основний Закон) України. -К., 2005.	1.1,1.2
2. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»	1.1,1.2
3. Цифровий репозиторій ХНАМГ: http://eprints.kname.edu.ua .	1.1,1.2
4. http://www.zakon.rada.gov.ua	1.1,1.2
5. http://www.cfin.ru	
6. http://www.gortansport.kharkov.ua	
3. Методичне забезпечення (реєстр методичних вказівок, інструкцій до лабораторних робіт, планів семінарських занять, комп'ютерних програм, відео-аудіо-матеріалів, плакатів тощо)	
1. Методичні вказівки для самостійної роботи, проведення практичних занять і виконання контрольної роботи з дисципліни «Введення у спеціальність» (для студентів заочної форми навчання галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво» напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства» / Укл. Бойко Л.Г. – Х.: ХНАМГ, 2010. - 39 с.	1.1,1.2
2. Конспект лекцій дисципліни «Введення у спеціальність» (для студентів заочної форми навчання галузі знань 0305 – «Економіка і підприємництво» напряму підготовки 6.030504 – «Економіка підприємства»).	1.1,1.2

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

Методичні вказівки
для самостійної роботи, проведення практичних занять і виконання
розрахунково-графічного завдання
з дисципліни

«Введення у спеціальність»

(для студентів заочної форми навчання галузі знань 0305 «Економіка і підприємництво» напряму підготовки 6.030504 «Економіка підприємства»).

Укладач **БОЙКО** Лариса Георгіївна

За редакцією автора

Комп'ютерне верстання *І. В. Волосожарова*

План 2011, поз. 596М

Підп. до друку 18. 04. 2011р.
Друк на ризографі
Тираж 100 пр.

Формат 60x84 /16
Ум. друк. арк. 1,3
Зам. №

Видавець і виготовлювач:

Харківська національна академія міського господарства,
вул. Революції, 12, Харків, 61002

Електронна адреса: rectorat@ksame.kharkov.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи:
ДК № 4064 від 12. 05. 2011 р.